

ปัทมา หีมมิตนะ

“ด้วยใจ”

...ภรรยาอดีตผู้ต้องหาคดีความมั่นคง

ปัทมา ทิมมิหณะ

รอฮานี จือนารา

“ฉันได้แต่นึกในใจด้วยความกังวล มันผิดปรกติแล้ว 10 นาทีผ่านไป 20 นาทีผ่านไป 30 นาทีผ่านไป ลองไปหาดูในตลาด ไปดูที่บ้าน พักตำรวจ ไปหาที่โรงพัก ก็ไม่มี ฉันเริ่มกลัวแล้ว จึงเร่งตามหา ‘วี’สามีของฉัน ความทรงจำอันเลวร้ายเริ่มต้นจากตรงนี้”

วันนั้น เป็นวันอาทิตย์ที่ 18 พฤษภาคม 2551 เป็นวันที่ร้าน “คาลิต คาร์แคร์” ร้านที่เราเช่าเพื่อทำเป็นร้านล้างรถ อยู่ห่างจากสถานีตำรวจภูธรสะบาย้อยไม่เกิน 500 เมตร โดยปกติ วี จะรับส่งรถตำรวจ สถานีนำมาทำความสะอาดเป็นปกติอยู่แล้ว ซึ่งใช้เวลาเพียง 5 นาทีในการตีรถไปกลับ แต่ครั้งนี้ วีไปนานจนผิดสังเกต แรงสังหรณ์ใจเริ่มแรงขึ้น เมื่อฉันกลับมาบ้าน ถ้ามะ แม่ของฉัน คำตอบสั้นๆ ของมะ ยิ่งถาโถมความกังวลมากขึ้นอีก

“ยังไม่กลับเลย”

เมื่อมะบอกว่ายัง คราวนี้ฉันจึงกลับไปหาใหม่ หาทั้งวี ทั้งลูกค้า และรถของลูกค้า เขาเอาวีไปไหนนะ วียังมีชีวิตอยู่หรือเปล่า ทำไมหาไม่เจอ 1 ชั่วโมงผ่านไปแล้ว ทำไมเวียยังไม่กลับมา มะนั่งหลบอยู่ที่บันไดในร้านตัวสั่นด้วยความกลัว กลัวในสิ่งที่เรายังไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ความทรงจำสุดท้ายก่อนที่ “วี” จะหายตัวไป ฉันจำได้ว่า เขา ขับรถไปกับตำรวจคนหนึ่งที่เป็นลูกค้าประจำของร้านเรา และปลายทางที่ต้องไปส่งก็คือโรงพักซึ่งห่างกันเพียง 5 นาทีเท่านั้น

ฉันออกไปหาใหม่อีก หาอีก รวบรวมความกล้าเข้าไปหารอบ โรงพักใหม่ สุดท้ายก็เจอรถคันที่ตามหาและเป็นครั้งสุดท้ายที่ฉันเห็นวี ออกไปกับเจ้าของรถคันนั้น เพื่อไปส่งเขาแล้วจะขับกลับมาเพื่อล้างรถ ให้เขา แต่ไม่เป็นเช่นนั้น...

สิ่งที่เปลี่ยนไปคือป้ายทะเบียนรถเดิมถูกเปลี่ยนเป็นป้ายแดง ซึ่งรถคันนี้ถูกจอดซ่อนอยู่ด้านหลังโรงพัก ฉันเข้าไปถามร้อยเวรข้างในว่า เห็นวีไหม เขาก็บอกว่าอยู่ข้างบน เป็นคำตอบที่ทำให้สบายใจขึ้นบ้าง แต่ก็ไม่ได้เอะใจถามต่อ จึงเดินขึ้นไปหาวีข้างบน

“กุญแจมือ !!!”

ช็อค !!! วิถูกสวมกุญแจมือ มีตำรวจคนหนึ่งอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ อีกคนหนึ่งยืนคุมอยู่ด้านหลัง ฉันงงไปหมด มันเกิดอะไรขึ้น ทำไม ทำอะไร ไม่ถูก ไม่เข้าใจ อะไร อะไร อะไร ได้แต่ถามตัวเองอยู่ในใจ พวกเขาบอกว่าวีเป็นโจร เป็นแนวร่วม ฉันไม่เข้าใจ วีก็อยู่กับเราตลอด ก่อนแต่งงานเขาก็ทำงานอยู่ที่ร้าน ไม่ได้ไปไหน นี่มันเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตของฉัน ตำรวจที่ออกไปกับวีแค่บอกว่าจะล้างรถ ไม่เห็นจะพูดอะไรเลย ฉันทำอะไรไม่ถูก เขาให้วีเซ็นด์เอกสารการสอบสวน โดยตำรวจแจ้งข้อหา ยาวเหยียด “...ร่วมกันฆ่าและพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ร่วมกันก่อการร้าย สะสมกำลังพลหรืออาวุธ จัดหาหรือร่วมกันรวบรวม ทรัพย์สินหรือกระทำได้ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนก่อการร้าย สมคบหรือยุยงประชาชนให้เข้ามีส่วนร่วมไปก่อการร้าย หรือรู้ว่าจะมีการก่อการร้าย และกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ร่วมกันเป็นอั้งยี่ ร่วมกันเป็น

ห้องโถงเพื่อก่อการร้าย ร่วมกันมีอาวุธและเครื่องกระสุนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต พวกอาวุธติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน ทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่มีเหตุอันควร จำเป็นหรือเร่งด่วนตาม พอสสมควร...”

เห็นใบแจ้งข้อกล่าวหาที่ตำรวจยื่นมาให้วี ฉันทจึงเอามาอ่านก่อน ขาแข็งสั่น อยากรับเป็นลม แต่ก็พยายามตั้งสติ แล้วให้วีเซ็นต์ปฏิเสธ ทุกข้อกล่าวหา ตำรวจเอาวีไปขัง รอตำรวจที่เกี่ยวกับคดีความมั่นคงมา สอบสวนในวันจันทร์ ฉันทได้แต่เกาะลูกกรงห้องขังร้องไห้ วีก็ร้อง เราสองคนต่างก็ร้องไห้ เพราะงงกับชีวิตว่ามันเกิดอะไรขึ้น ทำอะไรไม่ถูก สักพักฉันทรีบกลับไปบอกมะว่าเจอวีแล้ว ถึงมะจะโล่งใจ แต่มะก็ยังตัวสั่น มะยังกลัวอยู่

ฉันทไม่เคยคิดเลยว่าความสุขของการมีชีวิตคู่จะอยู่กับเราได้ไม่นาน ภาพงานแต่งงานด้วยความสุข ภาพเราสองคนจูบมือกันตอนรับแขกด้วย ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม ภาพของแขกเหรื่อที่มาในงานเมื่อสองเดือนที่แล้ว ยังคงอยู่ในความทรงจำ ความฝันที่จะมีชีวิตครอบครัวที่สวยงามกลับกลายเป็นความมืดมิด ไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างที่อยู่ปลายทาง ชีวิตที่เรียบง่ายมา ตั้งแต่เด็ก ไม่เคยรับรู้เรื่องคุก เรื่องเรือนจำ หรือเรื่องศาลก็ต้องรู้จัก เพียงเพราะกลุ่มคนที่ต้องการผลงาน เพียงเพราะกลุ่มคนที่ต้องการเงิน เยียวยา เพียงเพราะผลประโยชน์ของตัวเอง โดยไม่สนใจว่าได้ทำร้าย และทำลายชีวิตของคนอื่นไปทั้งชีวิต ตำแหน่งและเงินทองมั่นคงมีค่า มากพอที่จะไม่สนใจชีวิตของคนอื่น

ฉันทยังไม่ได้บอกใคร มะแก่แล้ว เกษียณอายุราชการมาเกือบ 10 ปี รับเหตุการณ์แบบนี้ไม่ทัน ฉันทยังไม่โทรไปบอก “มุมนต์ส”

(อัญชญา หิมมิหณะ) พี่สาวที่อยู่ด้วยกัน เขาไปส่งเศษยางที่โรงงานที่ปัตตานี ไม่รู้จะบอกอย่างไร กลัวเขาจะรีบกลับแล้วจะขับรถเร็วมันอันตราย ต้องกลับไปดูวีก่อน ไป-มาทั้งร้านทั้งโรงพักอยู่อย่างนี้ ห่วงทั้งมะ ห่วงทั้งวี ทำอะไรไม่ถูก สับสนไปหมด ยืนเกาะลูกกรงไว้ มองหน้าวี ไม่ได้พูดอะไร พอตำรวจไล่ก็ออกมานั่งรอด้านหน้า เจอตำรวจที่รู้จักกัน ซึ่งเป็นสารวัตร (สวป.) ก็ถามเขาว่า วีไม่เคยไปไหน ทำงานกลับบ้าน กินน้ำชาในหมู่บ้าน ทำไมถึงถูกหาว่าเป็นโจร ถ้าวีเป็นโจรจริงๆ เขาคงไม่ทำงานหรืออยู่ในที่ที่ห่างโรงพักไม่เกิน 500 เมตรอย่างนี้หรอก

ร้านล้างรถของเราเป็นร้านใหญ่ที่สุดใน อ.สะบ้าย้อย ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ เป็นตำรวจ เป็นทหาร ถ้าวีเป็นแนวร่วมเขาก็คงหนีไปนานแล้ว เขากลับพูดว่า “แค่กินน้ำชาโต๊ะเดียวกับแนวร่วม เขาก็เป็นแนวร่วม” ตำรวจคิดแบบนี้ได้อย่างไรนะ คิดได้แค่นี้เองหรือ ง่ายไปหรือเปล่า? พอตำรวจอนุญาตฉันก็ไปดูวีอีก ไม่ได้พูดอะไร ได้แต่ร้องให้ตามเคย นึกขึ้นมาได้ว่าต้องบอกมะเขาจะได้ช่วยกันคิดว่าจะทำอะไรดี มะเขาก็ไม่รู้จะทำอย่างไร บอกอาเยาะ (พ่อของเขา) เขาก็ไม่สนใจ ฉันคุยกับพวกเขาเรื่องประกันตัว เราต้องหาหลักทรัพย์ พวกเขาบอกว่าไม่มีให้เอาโฉนดที่ดินของครอบครัวฉันไปประกัน

ที่ดินเป็นชื่อพี่น้อง 5 คนและเขาก็อยู่ต่างประเทศกัน มาเซ็นต์เอกสารไม่ได้ ฉันเสียใจมาก เขาไม่คืนรณะอะไรเลย ได้แต่อ้างว่าไม่มีเงิน ไม่มีความรู้ ไม่มีโฉนด แต่คืนรณะหรือกระตือรือร้นฉันก็พร้อมที่จะสู้ไปกับพวกเขาแล้ว ฉันคิดไม่ออกแล้วว่าจะทำอะไร ต้องกลับไปเอาแปรงสีฟัน ยาสีฟัน เสื้อผ้า ผ้าละหมาดไปให้วีก่อน แล้วพຽ່งนี้ค่อยว่ากันว่า จะทำอะไรหลังจากตำรวจที่ทำคดีความมั่นคงสอบสวนเสร็จ

วันนี้ตำรวจที่สอบสวนเกี่ยวกับคดีความมั่นคงมาแล้ว ฉันเข้าไปนั่งฟังตอนสอบสวนด้วย ฉันถามเขาว่าเป็นอย่างไรบ้าง เขาก็บอกว่าไม่มีอะไร ไม่น่าจะเกี่ยวข้อง ฉันก็ถามอีกว่าจะประกันตัวที่โรงพักได้ไหม เขาบอกว่าได้ แต่ว่าไปประกันที่ศาลจะได้ไม่ต้องเสียเวลาประกันตัวหลายรอบ ฉันก็สบายใจขึ้น ระหว่างรอประกันตัวที่ศาลในวันรุ่งขึ้นฉันก็ต้องหาหลักทรัพย์เตรียมไว้ก่อน คนรู้จักแนะนำฉันกับมูมตัสไปเช่าหลักทรัพย์ เขาพาฉันไปที่ อ.นาทวี ตอนกลางคืนเลย พบอดีตนายกเทศมนตรีคนหนึ่งที่เป็นทนาย เขาบอกว่า คดีแบบนี้ประกันตัวยาก ส่วนใหญ่ประกันตัวไม่ได้

ฉันเริ่มใจคอไม่ดี คนรู้จักบอกว่าไม่เป็นไร เขาพาฉันไปหาทนายอีกคนที่ อ.สะเตา ทนายบอกว่าสบายมากเขาทำให้ได้ประกันมาแล้วหลายคน เขารู้จักทั้งอัยการ ผู้พิพากษา แต่ต้องจ่ายค่าเช่าโฉนดก่อน คิดตามราคาประเมิน 1,000,000 บาท ฉันต้องจ่ายให้เขา 100,000 บาท เรามีเงินไม่พอ ดินะที่มีคนแกใจดีถอดสร้อยที่เขาสวมหนัก 2 บาทให้ฉัน ก่อนที่ฉันจะมหาทนาย เขาให้ฉันยืมเพื่อว่าจำเป็นต้องใช้มัน เรวางเงินกับสร้อยให้ทนายรวมแล้วเป็นเงิน 50,000 บาท แต่ก็ยังไม่พอ ฉันสัญญาว่าจะให้อีกในวันพรุ่งนี้ ทนายบอกว่าได้

รุ่งเช้าฉันไปเยี่ยมวรีที่โรงพักและบอกเขาว่าฉันจะประกันตัวให้ได้เดี๋ยวจะไปรอที่ศาล เขายิ้มอย่างดีใจ แต่เมื่อไปถึงศาล ทนายคนนั้นก็ยังไม่มา ระหว่างที่รอทนาย ตำรวจบอกฉันว่าคนที่ชัตทอควีขึ้นบัลลังก์ฉันเข้าไปดูเพราะฉันโกรธเขามากที่มาชัตทอควี แต่แล้วความโกรธของฉันก็หมดไปเมื่อฉันเห็นใบหน้าที่ยิ้มปูดของเขา ตาที่แดงก่ำและมีน้ำตาไหลตลอดเวลาจากการถูกกระแทกอย่างหนัก อารมณ์โกรธกลายเป็นความเข้าใจแล้วว่าเขาต้องเจออะไรบ้าง ฉันจึงออกมารอทนายต่อด้วยความ

ร้อนใจมากขึ้น โทรมไปเขาก็อ้างว่าเขาเป็นโตะะอิหม่ามที่กำลังนิกะห์ (แต่งงาน) คนอยู่ให้รอก่อน ฉันเครียดมากเลย ตำรวจพาวิมาถึงศาลแล้ว แต่ทนายยังไม่มาเลย

ฉันจะทำอย่างไรดี รอจนถึงป้าย 2 ทนายจึงมาแต่เขาก็ไม่ทำอะไรเลย ฉันถามเขา เขาก็บอกว่ารอก่อน เขาเริ่มจะมาเขียนเอาตอน 4 โมงเย็น ศาลใกล้จะปิดแล้ว สุดท้ายเขาก็มาบอกว่าประกันตัวไม่ได้ เงินก็ไม่ได้คืน ฉันออกมายืนงงหน้าประตูศาล ได้แต่มองรถของเรือนจำพาวิไปฝากขัง วิยืนในรถมองฉันด้วยสายตาเศร้า ฉันเสียใจมาก ได้แต่ยืนมองและร้องไห้อย่างสิ้นหวังที่ช่วยวิไม่ได้ ทั้งที่ทนายนั้นพูดอย่างมั่นใจว่าทำได้ แต่ทำไมเป็นแบบนี้ ฉันไม่เข้าใจเลย ไม่รู้จะทำอย่างไร ฉันไม่ได้ไปเยี่ยมวิที่เรือนจำเลย มัวแต่เครียดเรื่องประกันตัว เขียนเรื่องประกันตัวไปศาลก็ไม่อนุญาต ให้เหตุผลว่า

“เกรงจะไปยุ่งเหยิงกับพยาน”

“เป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงเกรงว่าจะหลบหนี”

พอประกันตัวไม่ได้ ทนายที่ให้เข้าไฉนดเขาคิดค่าเสียเวลาครั้งละหมื่น เราก็ต้องให้ กว่าจะรู้ว่าอีกที่ว่าทนายกลุ่มนี้เป็นพวกหลอกหลวงในศาลก็เสียเงินไปหลายหมื่นแล้ว แย่มากเลยหากินบนความทุกข์ของคนอื่น ฉันกับมมุตัสจึงคิดว่าหยุดก่อนดีกว่าแล้วค่อยตั้งหลักกันใหม่

ฉันกับมมุตัสไปเยี่ยมวิที่เรือนจำจังหวัดสงขลาหลังจากที่ศาลฝากขังมาแล้ว 2 วัน นี่เป็นครั้งแรกเหมือนกันที่ฉันได้เข้าเรือนจำหลังจากที่ได้แต่ขับรถผ่าน ฉันเข้าไปตรงจุดยื่นเอกสารเยี่ยมญาติอย่างงงๆ ดูคนอื่นว่าเขาทำกันอย่างไร ระหว่างรอคิวเยี่ยมฉันยืนมองรั้วเรือนจำที่สูงมีลวดหนามอยู่ข้างบน นี่หรือสถานกักขังคนที่กระทำผิด แล้ววิละผิดอะไร ทำไมวิ

ต้องมาอยู่ในนี้ ฉันไม่เข้าใจจริงๆ เมื่อถึงเวลาที่เขาเรียกฉันกับมะก็เดินตาม
เขาเข้าไปมองหาวิวอยู่ตรงไหน

วินาทีแรกฉันดีใจมากที่ได้เห็นหน้าเขา ถึงจะดีใจอย่างไรฉันก็
ร้องไห้อยู่ดี มะยืนอยู่ด้านหลังด้วยความสงสารเราทั้งสองคน ฉันคุย
โทรศัพท์กับวี เนื่องจากเขากั้นระหว่างญาติกับผู้ต้องขังด้วยกระจก
วีได้แต่ตัดพ้อว่าทำไมเพิ่งมาเขาเข้ามาตั้ง 2 วันแล้ว นึกว่าจะไม่มาเสียแล้ว
แค่ 10 นาทีที่เขาให้คุยกัน ฉันรู้สึกว่ามันนานมาก เพราะฉันพูดอะไร
ไม่ออก มันติดอยู่ในลำคอ วีก็พูดไม่ออก เราต่างก็ยั้งงกับสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่
วิถามฉันว่า

“รอไหวไหม ถ้ารอไม่ไหวก็ให้บอกเขา... จะเซ็นตีใบหย่าให้”

เมื่อได้ยินคำนี้ สิ่งที่ฉันยืนยันกับตัวเอง ว่าทางเลือกที่เสนอมมา
คงไม่ใช่สิ่งที่ดี คนเราแต่งงานกันแล้วก็ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขไปด้วยกัน

ถ้าฉันและครอบครัวของฉันไม่ช่วยแล้วใครจะช่วยในเมื่อญาติๆ
ของเขาไม่ช่วย แล้วเขาจะเป็นอย่างไร ฉันทิ้งเขาไม่ลงหรอก แรกๆ ฉัน
ยังไม่รู้เลยว่าเอาของไปเยี่ยมได้ ฉันเลยไม่ได้ทำกับข้าวหรือซื้ออะไรไป
ฝากวี ต้องฝากเงินไว้อย่างเดียว ฉันกับมะไปเยี่ยมวิทุกวันศุกร์เพราะว่า
ร้านปิดวันศุกร์ ส่วนมุ่มดัสเขาต้องไปส่งเศษขยะที่โรงงานเพื่อหาเงินมา
ช่วยเราในการสู้คดีและไปเยี่ยมเขา ฉันซื้อกับข้าว ซื้อผลไม้เยอะๆ
ไปฝาก เพราะเขาบอกว่าต้องให้คนอื่นกินด้วย เอาเสื้อผ้า และของใช้
ในชีวิตประจำวันไปเยี่ยมเขา และทุกครั้งต้องฝากเงินไว้ให้เขาเผื่อว่า
เขาจำเป็นต้องใช้ แต่ละคร้ง ฉันหมดเงินไปไม่น้อยกว่า 2,000 บาท ทั้งค่า
น้ำมันรถ ค่าของฝาก

“!!! คดีเพิ่มเธอ”

ในขณะที่ฉันทำตามขั้นตอนการขอเยี่ยมผู้ต้องขังตามปกติที่ มาเยี่ยมวี จนมาถึงคิวของฉัน จึงเดินไปตามช่องเยี่ยมที่คิดว่า วีจะยืนรออยู่ แต่ฉันพยายามหาหลายรอบ วนหลายครั้ง ไม่เห็นร่างวีของฉัน ที่ควรจะ ยืนรอฉันมาเยี่ยม แต่วันนี้ไม่มีวียืนอยู่ ฉันจึงรีบไปถามเจ้าหน้าที่เพื่อให้ ตรวจสอบว่า วี อยู่ไหน

เจ้าหน้าที่แจ้งว่า ได้ย้ายวีไปเรือนจำกลางสงขลา เมื่อรู้ฉันก็โล่งใจ แต่ทุกครั้งที่ฉันไปเยี่ยมวี ระหว่างที่ฉันขับรถไปเรือนจำ ฉันจะสวนทางกับ รถเรือนจำที่ส่งผู้ต้องหาไปศาลนาทวี ฉันรู้สึกกังวลและนึกถึงภาพของวี ที่อยู่ในรถคันนั้นในวันที่ศาลให้ฝากขังมันยังอยู่ในความทรงจำ และ ฉันกลัวว่าเขาพาวีไปศาลรับฟังคดีอื่นอีกโดยที่ฉันไม่รู้ หลังๆ ฉันพยายาม จะร้องไห้ให้เห็นน้อยลง และฉันก็พยายามไม่เอาเรื่องความทุกข์ที่ฉัน ได้พบเจอจากญาติของเขา จากคนรู้จัก จากคนที่ฉันไปร้องขอความ เป็นธรรม จากลูกค้า ให้เขาฟัง ไม่อยากให้เขาต้องคิดมาก แค่นี้เขาก็ทุกข์ พออยู่แล้ว

เมื่อข่าวเริ่มขยายออกไปว่า วี โดนจับคดีแนวร่วม ลูกค้าเริ่มเข้าร้าน น้อยลง เพราะเขากลับไม่กล้าเข้ามาใช้บริการเหมือนเมื่อก่อน ทำให้ รายได้เริ่มน้อยลง อีกทั้งฉันกับมุ่มตัสก็ไม่ค่อยมีเวลาดูแลร้านเพราะเรา ต้องไปร้องขอความเป็นธรรมในที่ต่างๆ ทำให้การล้างไม่สะอาดเท่าที่ควร มุ่มตัสได้ไปปรึกษาคนที่โรงงานรับซื้อเศษยาง เขาบอกว่ามีเพื่อนที่จะช่วย ได้ ทำให้คดีเสร็จเร็ว (จริงๆ แล้วฉันกับมุ่มตัสคิดว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ เราก็ต้อลองดู) เพื่อนของเขาตัวเตี้ย และเขาก็พิการ เขาอ้างว่าเขารู้จัก นายทหารใหญ่ สามารถช่วยได้ แต่ต้องมีค่ากระเช้าผลไม้ ค่าน้ำชา 100,000 บาท

เราจึงบอกเขาว่าเราไม่มีเงินสดแล้ว ทயอย่ายให้ได้ไหม เขาบอกว่าได้ เพื่อนเขาพาเราไปพบนายทหารคนหนึ่งที่ค่ายสิรินธร แต่ดูท่าทางทหารคนนั้นจะไม่รู้เรื่องเท่าไร เขาเอาเงินไปหลายครั้ง ครั้งละ 10,000 บาทบ้าง 30,000 บาทบ้าง อ้างว่าไปติดต่อกัน จนเราเริ่มรู้สึกว่าเขาทำไม่ได้ (แต่กว่าจะรู้สึกก็เสียเงินไปแล้ว 90,000 บาท) เราหยุดติดต่อกัน

สุดท้ายฉันกับมุ่มตัดสินใจว่าเรารู้ด้วยตัวของเราเองดีกว่า ถ้าเป็นอย่างนี้เราต้องโดนหลอกจนหมดตัวแน่ๆ เราจึงไปตามที่ต่างๆ ทั้ง คอ.บต. (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้) ไปค่ายสิรินธร ไปค่ายอิงคยุทธบริหาร ไปหาผู้ว่าราชการจังหวัด ไปพบหัวหน้าศาล ไปพบหัวหน้า กก.4 ส่งเรื่องไปที่ DSI (กรมสอบสวนคดีพิเศษ) ไปร้องขอความเป็นธรรมที่มีมีคนใหญ่คนโตที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีบ้าง ที่โรงแรมซีเอส ปัตตานีบ้าง ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาบ้าง ดักพบท่านชวน หลีกภัยที่สนามบินบ้าง พบท่านสาธิต วงศ์หนองเตย ที่โรงแรมซีเอส ปัตตานีบ้าง ประธานคณะกรรมการอิสลาม จ.สงขลา ฯลฯ

เมื่อไปพบแต่ละคนต่างก็พูดว่ามันเป็นไปตามขั้นตอนของศาล จะไปแทรกแซงศาลไม่ได้ ตำรวจจับต้องมีหลักฐานชัดเจนได้แต่พูดว่าจะเป็นกำลังใจให้นะครับ บางครั้งเจ้าหน้าที่เหล่านั้นก็พูดว่าวิเป็นแนวร่วม เขาช่วยไม่ได้บ้าง เราเป็นผู้หญิงร้องให้เขาก็สงสาร ยิ่งร้องขอความเป็นธรรมไปหลายๆ ที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงก็ยังไม่พอใจ ไหนจะเจอชาวบ้านรังเกียจ เขามองเราอย่างหวาดระแวง คนที่ไม่เกรงใจเขาจะพูดเลย เช่นเวลาไปส่งรถให้ลูกค้าที่โรงพยาบาลเขาก็พูดว่า

“ส่งรถเรียปร้อยพร้อมระเบิด 1 ลูก”

ลูกค้าทหารมาล้างรถก็บอกว่า “ยังไงพี่เว้นรถผมไว้สักคันนะ”

เมื่อเจอคนรู้จักก็ได้ถามเขาว่ามาซื้ออะไร เขาก็ตอบว่า “มาซื้อไฟแช็คอย่าบอกใครนะจะเอาไปเผาโรงเรียน”

แทนที่หลายๆ คนจะเห็นใจหรือว่าสงสารเขาก็ยิ่งพูดให้เข้าใจ ฉันไปซื้อข้าวยาในหมู่บ้าน มีผู้ชายคนหนึ่งพูดขึ้นกลางวงน้ำชาถามฉันว่า

“จะเอาสามีใหม่ไหม เดี่ยวเขาจะหาให้”

เมื่อเขาพูดจบทุกคนในวงน้ำชาก็ยิ้ม ฉันเสียใจมากจับมอเตอร์ไซด์กลับบ้านด้วยน้ำตา ไม่คิดว่าจะเจอคนพูดแบบนี้ ลูกค้าที่เป็น ดชด. มาที่ร้านฉันก็เข้าไปต้อนรับเขาก็พูดขึ้นว่า “มาดูแลม่าย”

ไปซื้อกับข้าวที่ตลาดพ่อค้าถามฉันว่า

“มีงไปหาผัวมาจากไหน เรียนมาตั้งสูงทำไมไม่หาให้ดี”

หรือที่คนในหมู่บ้านถามฉันว่า “ทำไมก่อนแต่งไม่รู้จักเลือกให้ดี”

ฉันอยากจะบอกเขาเหลือเกินว่าฉันไปสืบมาแล้วว่า คดีนี้เป็นคดีส่วนตัวที่คู่เขยทะเลาะกันเรื่องมรดก แต่ยิงพลาดไปโดนเมียซึ่งเป็นคนตัวใหญ่และเป็นคนขับรถให้สามีเขานั่งซ้อนท้ายระหว่างไปตัดยาง เมื่อประมาณตี 3 ของวันที่ 21 มกราคม 2550 กว่าเจ้าหน้าที่จะนำตัวคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาลก็เป็นตอนเช้าแล้ว คนเจ็บเสียเลือดมากจึงเสียชีวิต ส่วนสามีก็ทิ้งเมียไว้แล้วหนีเอาตัวรอดโดยไม่ตามคนมาช่วย แล้วเขายังขอให้เจ้าหน้าที่ 3 ฝ่ายช่วยลงให้เป็นคดีความมั่นคงเพื่อที่จะได้รับเงินเยียวยา

พวกเขาไม่รู้หรือว่ามันได้ทำร้ายและทำลายชีวิตของคนอื่นอีกหลายคน ฉันพยายามสืบหาหลักฐานต่างๆ ให้กับนายเพื่อใช้ในการสู้คดี

ในบางครั้งฉันก็กลัวแต่ฉันก็ต้องสู้เพื่อคนบริสุทธิ์คนหนึ่ง และสู้เพื่อเกียรติ และศักดิ์ศรีของพ่อแม่ที่สั่งสมมานานในชีวิตราชการที่ถูกคนใจร้าย มันทำลายจนย่อยยับ

ฉันและครอบครัวต่อสู้กันจนเกือบ 2 ปี เจออุปสรรคและคำพูด เยอะแยะมากมาย ฉันจำได้ดีในวันที่พยานพูด มีทั้งทหาร ตชด. ตำรวจ ในพื้นที่ ตำรวจที่สอบสวนคดีความมั่นคง กลุ่ม ตชด.พาผู้เสียหายมาที่ศาล และพูดเตรียมกันก่อนที่จะขึ้นศาล และที่สำคัญพยานคนหนึ่งที่เป็นตำรวจ เข้ามาในศาลก่อนที่ผู้พิพากษาจะเข้ามา เขาได้ถามตำรวจศาลคนหนึ่งว่า ผู้ต้องหาคนนั้นชื่ออะไร คนนี้ชื่ออะไร เมื่ออัยการถามเขาก็ตอบถูกเหมือน ว่าได้สืบมาจริง จนถึงวันที่ศาลได้ตัดสิน 11 มีนาคม 2553 ญาติๆ ฉัน มาจากสงขลาและยะลา มาให้กำลังใจฉันและครอบครัว ฉันตื่นเต้นและ กังวลมาก

ความเครียดได้เข้ามาหาฉันอีกครั้ง ฉันใจคอไม่ดีเลย ไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไบบ้าง ถ้ายกฟ้องฉันจะดีใจมาก แต่ถ้าไม่ ฉันจะต้องทำอย่างไร ต้องสู้่อ่างไรอีก ต้องเดินทางไปร้องขอความยุติธรรมกับใครอีกบ้าง จะต้องทุกข์ไปถึงเมื่อไหร่ หรือจะต้องเลิกกับวี เพราะถ้าตัดสินจำคุก หรือว่าประหารชีวิต ฉันจะต้องรอเขาเหรอ ฉันคิดไม่ออกจริงๆ

จนวินาทีที่ผู้พิพากษาอ่านคำพิพากษา ฉันงงไม่เข้าใจ หูอื้อไปหมด เมื่อท่านอ่านจบฉันก็ยังงงไม่เข้าใจอยู่ดี เมื่อรู้ตัวอีกทีก็ตอนที่ทุกคนดีใจ กับฉัน ฉันโผล่เข้าไปกอดวี ร้องไห้อย่างดีใจ แต่ฉันก็ยังงงว่าจะต้องทำ อย่างไรบ้างหลังจากนี้ ฉันเข้าไปถามเจ้าหน้าที่ว่าทำอย่างไร เขาบอกว่า ให้เอาเอกสารการปล่อยตัวไปรับวีที่ศาลในตอนเย็นๆ ฉันดีใจจริงๆ แต่ก็ ดีใจมากไม่ได้ ในเมื่อคนอื่นอีก 2 คนที่ถูกจับพร้อมมียังต้องฝากขังอยู่ และ

ฉันก็รู้ว่าเขาก็ไม่ได้ทำผิดในคดีนี้ด้วยเหมือนกัน ตชด.ที่ดูแลศาลได้ถามฉันว่าเป็นอย่างไรบ้าง ฉันเลยบอกเขาว่ายกฟ้อง เขาก็พูดว่า “ดีเลยก็กะไม่ต้องหาสามมีใหม่” จากความดีใจกลับกลายเป็นความโกรธ แอ้งจ้งเลย เขาพูดทุเรศแบบนี้ได้อย่างไร ระหว่างรอไปรับวี ฉันทกลับมาเตรียมเสื้อผ้าที่บ้านไว้สำหรับเปลี่ยน ฉันท มะ และมูมตัสไปรับตัววีที่เรือนจำตอน 4 โมงเย็น เรานั่งข้างยืนข้างรออยู่หน้าประตูเรือนจำอย่างใจจดใจจ่อกว่าจะได้รับการปล่อยตัวก็เกือบหนึ่งทุ่มแล้ว เราไม่ตรงกลับบ้านกลัวว่าจะมีคนดักทำร้าย เราพาวีไปหาบาบอ พาไปบ้านญาติ กว่าจะกลับก็อีกวันแล้ว กลับมาก็เชือดแพะทำบุญเลย

หลังจากกลับมาอยู่บ้าน วีได้บอกกับฉันว่า ถ้าฉันทิ้งเขา เขาจะออกมาเป็นคนเลว หรือไม่ก็จะออกไปเป็นแนวร่วมจริงๆ เพราะชีวิตได้สูญเสียทุกอย่างแล้ว ฉันทสงสารเขา และคิดว่าจะดูแลเขาให้ดีที่สุด

ถึงแม้เราจะดีใจที่ได้มาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง แต่ก็ยังอยู่ด้วยความกลัว เรากลัวว่าตำรวจจะทำแบบเดิมอีกที่มาหลอกเอาตัววีไป เพราะเรายังต้องเปิดร้านทำงาน ต้องหาเงินไปจ่ายค่าทนายที่ยังจ่ายไม่หมด ต้องหาเงินไว้สำหรับครอบครัวเพราะเงินเก็บที่บ้านก็หมดแล้ว แถมยังกังวลว่าลูกค้าจะคิดอย่างไร เนื่องจากเขาตัดสินเราตั้งแต่ที่ตำรวจเอาตัววีไป เขาไม่สนใจหรือกว่าศาลจะตัดสินอย่างไร ฉันทกลัวทุกครั้งทีลูกค้าให้ไปส่ง กลัวเวลาที่เราต้องออกไปข้างนอก กลัวเวลาเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในพื้นที่แล้วตำรวจจะมาเอาวีไป กลัวเวลาตำรวจ ทหาร หรือคนที่มีลักษณะคล้ายกับเจ้าหน้าที่เข้ามาล้อม

ยังไม่เท่ากับเรื่องที่ทำให้เราทะเลาะจนเกือบจะต้องเลิกกัน เมื่อเขา รู้ความลับว่า ฉันทแอบกินยาคุม หลังจากที่เขาได้รับบิฮิสราฟ

เพราะความกลัวของฉันทเอง ถ้าเรามีลูกด้วยกันในระหว่างนี้ แล้วเกิดเขาถูกจับไปอีกครั้ง หรือถูกเก็บระหว่างทางที่เราเดินทางไปไหน ฉันทกับลูกจะอยู่อย่างไร หรือต้องพาลูกไปเยี่ยมเขาที่เรือนจำ เขาโกรธมาก เพราะเขาอยากมีลูกมาก

หลังจากวีกลับอยู่บ้านได้ไม่นาน ช่วงแรกๆ หัวหน้าหน่วยทหารเข้ามาบอกเราว่ามาเยี่ยม แต่เขาก็คงเข้ามาตรวจสอบว่าวีหนีหรือเปล่า แต่ครั้งที่มาเขาก็จะถ่ายรูปเราไป บางทีเข้ามาบอกว่าจะให้เงินเรา เดี่ยวก็มาบอกว่าจะพาไปเที่ยว เดี่ยวก็มาบอกว่าจะส่งไปตระวะห์ เดี่ยวก็มาบอกว่าจะส่งไปเรียนอาชีพ มันรู้สึกแย่มากที่เขาตบหัวแล้วก็ลูบหลังตอนที่เราไปร้องขอความเป็นธรรมกับเขา เขาต่างก็พูดจาให้เราเข้าใจเสียใจ หมดหวัง และที่สำคัญไม่รู้ว่าเขาหวังอะไรหรือเปล่า สิ่งที่เราสูญเสียไป ทั้งเงิน ทอง ที่ใช้จ่ายเป็นค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในการไปเยี่ยมเขาที่เรือนจำ ค่าเดินทางไปศาล ค่าเดินทางไปร้องขอความเป็นธรรมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆ ค่าที่เขาจับกุมผิดคนจนทำให้ลูกค้าไม่เข้าร้าน รายได้ของเราลดน้อยลง ค่าเกียรติยศและศักดิ์ศรีของครอบครัวที่พ่อแม่สั่งสมมาตลอดชีวิตราชการสูญหายไป ค่าความเครียดที่สะสมมาตลอด 2 ปี และกำลังจะเป็นความเครียดตลอดไป ค่ารายได้จากสวนยางที่ขาดคนดูแลต้องจ้างคนอื่นมากริด และหลังจากที่เขาออกมาเราก็ไม่กล้าให้เขากริดยาง เนื่องจากกลัวว่าจะไม่ปลอดภัย พวกเขาได้คิดกันบ้างหรือเปล่า

และที่สำคัญมีวันหนึ่งฉันทได้เห็นจดหมายเวียนของทหารที่เขียนไว้ว่า “เพื่อให้ผู้ก่อการร้ายกลายมาเป็นพวกเรา ผู้ก่อการร้ายที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมกลายมาเป็นพวกเรา” แล้วก็มีรายชื่อคนอื่นอีก 5 คน

หนึ่งในนั้นมีชื่อวีอยู่ด้วย เขาจะให้ไปฝึกอาชีพ แต่เมื่อเราเห็นแบบนั้น เราก็ไม่รับข้อเสนอของเขา เพราะถ้าเรารับแสดงว่าเราก็เป็นแนวร่วม เป็นผู้ก่อการร้ายอย่างที่ทหารคิด แสดงว่าสิ่งที่ศาลตัดสินมามันไม่อยู่ในสายตาของเขาเลย มันแหม่มากที่เขายังคิดแบบนี้อยู่ มี ดช.ด.กลุ่มหนึ่ง มากล่อมให้เรารับเงินตามจำนวนที่เขาจะให้ เราจึงบอกว่ามันไม่พอหรอก กับสิ่งที่เราสูญเสียไป เขาพูดใส่หน้าฉันว่า “กะเอาให้รวยเลยหรือไง” แล้วใครล่ะที่จับเราไป เราอยากให้คุณจับแล้วเรียกเงินเยียวยาหรือ คิดบ้างหรือเปล่า ฉันจำได้ครั้งหนึ่งไปเรียกร้องขอเงินเยียวยาในงาน เยียวยาที่โรงแรมซีเอส ปัตตานี มีแต่คนหัวเราะ แล้วผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง พูดว่า “แบบนี้ก็หากินนะสิ” นี่หรือที่หลายๆ คนชอบพูด เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพราะในความเป็นจริงแม้แต่คำว่า เข้าใจ เขายังไม่เข้าใจเลย

ตอนนี้ความกลัวของฉันและครอบครัวเริ่มมีมากขึ้นอีก หลังจากที่มีคนมาบอกว่า ปลัดในอำเภอพูดว่าทางภาค 9 ให้เก็บคนที่ตัดสินยกฟ้อง ในคดีความมั่นคงในตำบลเปียน 4 คน ฉันไม่รู้ว่ามันเป็นเรื่องจริงหรือเปล่า แต่ฉันกลัวมาก เราเพิ่งมีความสุขหลังจากที่ฉันได้คลอดลูกสาว แต่ฉัน ต้องอยู่กับความกลัว ฉันกลัวจริงๆ ฉันไม่อยากจะลูกต้องขาดพ่อ เพราะ พ่อของฉันเสียตั้งแต่ฉันอายุแค่ 5 ขวบ ฉันจำอะไรเกี่ยวกับพ่อไม่ได้เลย ฉันได้แต่นั่งอิจฉาเพื่อนที่มีพ่อมารับ มีพ่อให้กอด มีพ่อคอยดูแล ฉันไม่อยากจะลูกเป็นแบบฉัน และที่สำคัญฉันไม่อยากจะไปรับศพสามี ในสภาพที่โหดร้าย

ฉันไม่รู้ว่าจะหาตัวที่รับรู้มาเป็นความจริงหรือเปล่า แต่ความกลัว ของฉันมีมากจนฉันไม่อยากให้วีไปไหน ไม่อยากให้เขาไปห่างจากสายตา ฉัน แม้แต่เวลาที่เขากลับไปเยี่ยมครอบครัว ฉันกลัวว่าจะระหว่างทางจะ

เกิดอะไรขึ้นกับเขาอีก จนฉันได้สร้างความกดดันให้กับเขา เราทะเลาะกันหลายครั้ง ฉันเหมือนคนบ้า กลัวไปหมดทุกอย่าง ยิ่งเมื่อตำรวจ ทหาร หรือ อส. มาที่ร้าน เหตุการณ์ที่ผ่านมาทำให้ใจคิดระแวงไปหมด ว่าเขามาตรวจสอบเราหรือเปล่า ยิ่งวี เขายังกลัวและระแวงมากกว่าหลายเท่า แต่ก็พยายามปลอบฉันอย่างกังวลจนเกินไป อัลลอสต์ได้กำหนดไว้แล้วว่าเราต้องเจอกับอะไร แต่ฉันทำใจไม่ได้จริงๆ ภาพเหตุการณ์ตั้งแต่วันที่เขาเอาวีไปมันยังตามหลอกหลอนฉันอยู่ทุกวัน พวกเขาทำได้ทุกอย่าง อุ้มคนโดยที่ตัวเองไม่มีความผิด ฆ่าคนโดยบอกว่าเป็นวิสามัญ บอกว่าเป็นการปะทะ ทรมานโดยหาคนผิดมาลงโทษไม่ได้ ฉันจะทำอะไรดี ฉันกลัวจริงๆ จะมีใครเข้าใจความรู้สึกของฉันบ้างไหมนะ ฉันต้องหนีไปอยู่ที่อื่นหรือเปล่า ฉันต้องอยู่กับความหวาดกลัวไปจนถึงเมื่อไหร่ ? มีใครตอบฉันได้บ้าง?

เมื่อก่อนฉันอ่านข่าวหนังสือพิมพ์หรือฟังข่าวทางทีวีเกี่ยวกับโจรได้ ฉันเข้าใจเหมือนที่ได้ฟังข่าวมา ฉันเชื่อในข่าว จึงรู้สึกไม่ดี แต่ตอนนี้เมื่อได้เจอกับตัวเอง จึงรู้แล้วว่าข่าวที่ออกมากับความเป็นจริงมันคนละเรื่องกัน ตอนนี้ฉันกลับรู้สึกไม่ดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทหารมาก เพราะเขาไม่รู้สึกผิดเลยที่ได้ทำลายชีวิตคนอื่น แถมยังพยายามที่จะพูดให้ฉันเชื่อว่าเขาทำถูก เขาไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลย

ย้อนกลับไประหว่างที่เราต้องรอการพิจารณาคดีในศาล ฉันกับมูมตัสก็ใช้ช่วงเวลานี้ในการค้นหาความจริงและเรียนรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา โดยการใช้เวลาในวันหยุด และบางครั้งในวันทำงานก็ไปร่วมในเวทีสัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ ทำให้เราได้พบกับนายปรีดา ทองขุมขุม ซึ่ง

ต่อมาได้แนะนำให้เรารู้จักกับคุณพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการมูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม

ในวันงานที่มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิมจัดงานเลี้ยงน้ำชาระดมทุนเพื่อไปให้ความช่วยเหลือชาวบ้านที่ถูกกล่าวหาในคดีความมั่นคง หรือถูกควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ ทำให้เรารู้สึกว่าทำไมคนต่างจังหวัดต่างศาสนา ไม่เคยรู้จักสนิทสนมชิดเชื้อหรือเคยช่วยเหลือกันมาก่อน จึงช่วยชาวบ้าน ช่วยคนอื่นโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และไม่เลือกว่าคนที่เขาช่วยจะเป็นใคร ทำให้เราประทับใจ ดีใจ และมีความรู้สึกที่ไม่ถูกโดดเดี่ยวจากสังคม ไม่ถูกทอดทิ้งจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และพวกเขา ยังสอนให้เราลุกขึ้นสู้เพื่อค้นหาความจริงและความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมให้กับวี และในระหว่างการเรียกร้องความยุติธรรมให้กับวีนั้น ก็ได้พบกับผู้คนมากมายที่ให้โอกาสรับฟังเรื่องราวของเราอย่างอดทน เพราะในการเล่าเรื่องราวนั้นเราต่างก็ร้องไห้บ้าง พุดไม่ออกบ้าง ไม่ได้เรียบเรียงเรื่องไปบ้าง จึงเรียกได้ว่าพวกเขาอดทนในการรับฟังเรื่องราว หลายครั้งเขาทำให้เราเรียนรู้ในการเล่าเรื่องให้ได้ใจความ และถอดบทเรียนจากประสบการณ์ที่ผู้คนที่ช่วยเหลือเรา เพื่อที่เราจะได้ใช้ประโยชน์ต่อไป ไม่ว่าจะเป็น อาจารย์ชิตชนก ราฮิมมูลา ในเวทีแห่งหนึ่งที่ได้รับฟังและนำไปสู่การได้พบ คุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ คุณนิพนธ์ บุญญามณี ทำให้เรื่องราวของเราได้กลายเป็นประเด็นเข้าไปถกเถียงในรัฐสภา

และในที่สุดก็มีการพุดถึงกลุ่มผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่ถูกยกฟ้องมากขึ้น การเยียวยาผู้ต้องหาคดีความมั่นคงที่ยกฟ้องในระบบการเยียวยากรณีเหตุการณ์ความไม่สงบ มิใช่มาจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กระทรวงยุติธรรม ที่ยังไม่สามารถให้ความช่วยเหลือชาวบ้านครอบคลุมถึงปัญหานี้ ต้องขอบคุณ คุณนารี เจริญผลพิริยะ ที่แนะนำว่าเราควรดำเนินการช่วยเหลือคนอื่นอย่างเป็นระบบ อีกทั้งในจังหวัดสงขลาที่ยังไม่มีองค์กรใดๆ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาคดีความมั่นคง

ฉันกับมมตส์จึงได้ก่อตั้ง “กลุ่มด้วยใจ” เพื่อให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือครอบครัวผู้ต้องขังในคดีความมั่นคงในด้านต่างๆ เท่าที่จะทำได้ เมื่อเดือนมกราคม 2553 เพราะรู้ว่าในจำนวนที่เจ้าหน้าที่จับตัวไปก็ต้องมีคนที่เป็นแพะเหมือนที่วีเป็นมาก่อน

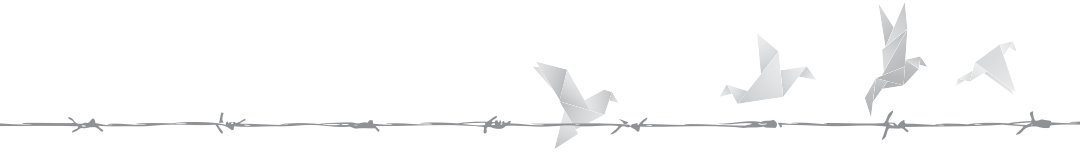
ช่วงแรกๆ ครอบครัวผู้ต้องขังเขาไม่รู้ว่าเรามีเหตุผล หรือมีจุดประสงค์อะไรที่เข้าไปหาพวกเขา แต่เราได้ใช้ความจริงที่เราเจอและความจริงใจที่จะช่วยเหลือพวกเขาจริงๆ เพราะเรารู้แล้วว่า คนที่เป็นแบบเราต้องเจอกับอะไรมาบ้าง เราต้องต่อสู้อย่างไร เราลำบากอย่างไร เราอยากให้เราเข้มแข็ง และต่อสู้เพื่อความบริสุทธิ์ของตัวเอง และเพื่อคนที่เรารัก อย่างเช่นกรณีของครอบครัวหะยีและเต๊ะที่มีพี่น้องผู้ชายทั้งหมด 5 คน และ 4 คนถูกดำเนินคดีความมั่นคงจนทำให้ภรรยาและลูกๆ ของเขาที่นับแล้วจำนวนกว่า 20 คน ต้องลำบากทั้งกายและใจ และภรรยาไม่สามารถควบคุมสติได้ 3 เดือน ไม่รู้สึกตัว จนญาติๆ ต้องพาไปรักษา

ตอนนั้นทางคุณพรเพ็ญได้จัดค่ายสำหรับเด็กๆ เราจึงได้เชิญลูกๆ ของเขาเข้าร่วม โดยเดินทางไปเชิญด้วยตัวเองที่บ้านและพบว่าบ้านเขาปิดประตู หน้าต่าง และมีตู้ปิดตรงหน้าต่างทุกบานเพราะความกลัวเจ้าหน้าที่ ในตอนแรกเขายังงงๆ อยู่ แต่ก็เข้าร่วม และเมื่อจบค่ายลูกๆ เขามีความสุขมากที่ได้ทำกิจกรรม ตัวเขาเองก็ยิ้มให้อย่างจริงใจ ต่อมาจึงได้ไปเยี่ยมที่บ้านและมอบเงินให้ 1,000 บาท

เขาจึงเอาเงินไปซื้อลูกชิ้นมาบึ่งอย่างขาย จนมีคนมาชวนให้ไปทำงานที่โรงเรียน และในที่สุดจากคนที่ไม่สามารถพบปะ พูดคุยกับใครๆ ได้ก็สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ และยังสามารถพูดคุย สอบถามถึงการทำงานในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐด้วยตัวเองได้อย่างกล้าหาญ นั่นทำให้เรารู้สึกภูมิใจ และดีใจเป็นอย่างมาก เพราะเราไม่ต้องการอะไรนอกจากการที่ชาวบ้านลุกขึ้นเรียกร้องความยุติธรรมและเป็นธรรม จากเจ้าหน้าที่รัฐได้ด้วยตัวเอง และไม่ใช้ความรุนแรงในการเรียกร้องความเป็นธรรม

ในเวลาต่อมา เมื่อเราเป็นที่รู้จักมากขึ้น ก็มีหลายองค์กรที่เข้ามาให้ทุนในการทำงาน ทั้งมูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม และสถานทูตหลายประเทศ รวมไปถึงโอกาสที่ทางเรือนจำมอบให้ ‘กลุ่มด้วยใจ’ เข้าทำกิจกรรม ทำให้เราค้นพบว่าปัญหาในภาคใต้มีหลากหลายแง่มุม ทั้งปัญหาการทรมานในระหว่างการควบคุมตัวด้วยกฎหมายพิเศษ ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและปัญหาสภาพจิตใจของครอบครัวผู้ต้องหาคดีความมั่นคง ปัญหาการทำงานของระบบราชการต่างๆ รวมไปถึงปัญหาที่เกิดจากประชาชนเอง และปัญหาที่ผู้ได้รับผลกระทบทางตรงได้พบ ยิ่งทำให้เราอยากจะทำงานให้ได้มากยิ่งขึ้น แต่เราก็ต้องเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อที่จะนำไปเผยแพร่ และให้คำแนะนำกับผู้ที่เจอปัญหาต่างๆ ในพื้นที่นี้ และเราก็อยากให้ทุกคนที่ประสบปัญหาเฉกเช่นเดียวกับเราทำได้อย่างเรา หรือคนอื่นที่ได้รับรู้ปัญหาเข้าใจปัญหามากขึ้น และนำไปสู่การหาทางออกเพื่อให้เกิดสันติสุขในพื้นที่ได้อย่างที่ทุกคนต้องการ

ถึงแม้สิ่งเหล่านี้คือผลตอบแทนที่ฉันได้รับจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นธรรมตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ แต่นั่นก็ทำให้เราได้ค้นพบ

เส้นทางชีวิตใหม่ที่ทำให้เราได้มองเห็นมุมดีๆ ในสังคม คนดีๆ ที่ช่วยเหลือ
เรา ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้เรียนรู้ และค้นพบว่าเหตุการณ์ความไม่สงบจะ
ไม่มีวันสงบหรือเกิดสันติสุขได้ ถ้าเราไม่แก้ไขต้นเหตุของความไม่สงบ
ซึ่งสิ่งที่ฉันทึ่งก็เป็นหนึ่งในปมนี้

ฉันอยากจะบอกว่า ถ้าต้องการความสงบก็ต้องหยุดวงจรของ
ความรุนแรง และการทำให้เกิดความยุติธรรมที่แท้จริงจะช่วยป้องกัน
ไม่ให้คนที่เจอเหตุการณ์เหมือนกับสิ่งที่ฉันทึ่งหันไปใช้ความรุนแรง เรา
ควรที่จะป้องกันแทนที่จะไปแก้ปัญหในภายหลัง